

“Tamaşaçı zalında heç olmasa, bir ürək döyünürsə...”

Yuri Solomin: “Klassikada bu günün insanında olmayan hər şey var”

Yuri Solomin musiqiçi ailəsində doğulub. Ata-anası musiqi mülkümü işləyirdi. Evlərində ailə orkestrləri vardı. Balaca Yuri orada qaşlarla çalır və bu, onu əyləndirirdi. Ancaq nə o, nə də qardaşı valideynləri kimi musiqiçi oldular. Onların aktorluğa həvəsi vardı.

Bu gün isə artıq Yuri Solomin Moskva Kiçik Teatrın bədii rəhbəri, SSRİ Xalq artistidir, çoxsaylı mükafatlara layiq görülüb.

- Yuri Mefodyevič, Kiçik Teatrı “muzey” adlandırmaqdan incimirsiniz ki? Demək istəyirlər ki, əgər bir klassiki səhnələşdirmək istəyirlərsə, heç olmasa pyesin müasir oxu tərzini düşünsünlər...

- “Klassik məsələnin müasir həlli yolları” nə deməkdir, kimsə mənə cavab verə bilər?! Bəs “məhəbbət müasir tərzdə oynamaq” nə deməkdir, kimsə bilir? Yox. Çünki bu, mümkünsüzdür. Klassikada bu günün insanında olmayan hər şey var: inam və inamsızlıq, məhəbbət, xəyanət, qalmaqal, intriqa... Hazırda incəsənətdə də hər şeyə yol verilir. Ancaq biz heç nəyi dəyişmirik - yalnız müəllifin demək istədiyinin mahiyyətini açmağa çalışırıq. “Səhnədən gedərkən üreyinizin bir parçasını orada qoyun” - bunu mənim oxuduğum Şepkin Teatr Məktəbinin müəlliməsi, böyük aktrisa Vera Nikolayevna Paşennaya deyib. Biz indiye kimi onun vəsiyyətini unutmuruq və çalışırıq ki, hazırladığımız tamaşalarda və əsasən də “Uzaqda - sakitlikdir” teatr tamaşasında onun sözlərinə əməl edək. Ona görə ki, bu tamaşa nə vaxtsa hamımızı gözəylən sakitlikdən, atalar və uşaqlardan bəhs edir. Bunlar daimi mövzulardır.

Klassiklərdən imtina etmək olmaz. Götürək elə Ostrovskini. Yanılmıramsa, elə bizim teatrdə bu müəllifin 12 pyesi tamaşaya qoyulub: “Ürək daş deyil”, “Öz insanlarımızdır - hesablaşırıq”, “Quduzlaşmış pullar”, “Düzgünlük yaxşıdır, ancaq xoşbəxtlik gözəldir”, “Axırıncı qurban” və s. tamaşalar hər dəfə uğur qazanıblar. Bu tamaşalarda insanlarla dolu zalın uçuşu eşidilir - tamaşaçı həm güldür, həm də ağlayır. Bir də, mənə heç vaxt aydın olmayıb ki, müəllifin adını dəyişmək nəyə gərəkdir? Axı, bunda tamaşanın məği gizlənilib.

- Yuri Mefodyevič, 2019-cu il rəsmi olaraq Teatr İli elan edilib. Teatr həyatının mənası olan bir insan kimi, bu, sizi sevindirirmi?

- Əlbəttə sevindirir! Bircə təhriir olunmuş olsun. Axır zamanlarda İncəsənət Nazirliyi Moskvanın, Sankt-Peterburqun mərkəzi teatrlarına, kiçik şəhərlərə qastrollara getmək üçün köməkliklər göstərir. Qastrollara getdiyimiz zamanlarda biz oradakı tamaşalarımızı moskvəli tamaşaçıların gördüyü tərzdə göstəririk. Bu, ölkənin ən uzaq nöqtəsində yerləşən - Vladivostok, İrkutsk, Ulan-Udedə də belədir. Keçən il Çitaya premyera tamaşalarımızı göstərməyə getmişdik. Tamaşaçıların reaksiyasını görsəydiniz... Buna görə biz mart ayında Koqalimda Kiçik Teatrın daha bir filialını açdıq. O, bizim Orleankadakı binanın üslubunda tikilib, ancaq zal bir az balacadır. Bizim bina 600 yerlik, ora isə 300 yerlikdir. Keçən il Vladivostokda Opera Teatrının açılışı oldu. Bu, gözəldir! Bəli, daha uzaqlardan - Vladivostokdan, Sakit okeandan - keçmək lazımdır - çox gözəl yerlərdir. İnsanlar hər yerdə yaşayır, ancaq dərsləri eynidir. Mən istədim ki, bu il və gələcəkdə əyalətlərdə daha çox teatr binaları tikilsin. Mən Moskvada institutda oxumuşam, amma həyatıma Zabalyedə başlamışam.

Mən müharibə uşağıyam, 1943-cü ildə birinci sifə getmişəm. Ona görə də “əyalət” sözünü orada yaşayan insanların dilindən xü-

susi məhəbbət və ağrı ilə səsləndirirəm. Onların və vətənimin haqqını isə ora bizim aktorların həqiqi teatrını aparmaqla ödəyə bilərim.

- “Sonradan cəzasını çəkəcəyiniz, ömrünüzün boyu sənə izləyəcək hərəkətlərdən çəkin”, - bunlar bir yox, bir neçə nəslə böyükdən “Əlahəzrətin adyutanti” filminin baş qəhrəmanının sözləridir. Film 1969-cu ildə çəkilib, o zamandan filmlərinizin siyahısı böyüyür. Amma mən teatr haqqında danışmaq istədim: siz artıq 24 ildir ki, Rusiyanın Dövlət Akademik Kiçik Teatrının bədii rəhbərisiniz. Teatrınız rus klassik incə-

dən danışmıram. Hətta, mən hərdən baxanda gözlerimi yummalı oluram. Axı biz Kiçik Teatrdə klassikanı elə səhnələşdiririk ki, o, tamaşaçıya aydın olsun. Ümumiyyətlə, rus teatrdə dərinə hiss olunan teatrdir, ona görə də, burada Stanislavskinin sistemi qurulub. Axı, o, əvvəllər professional deyildi. Ancaq mədəniyyəti öyrənmək üçün yaşlı idi. Bizi isə bu gün təccübləndirmək istəyirlər. Axı, insanın onun bünövrəsindəki ilə təccübləndirmək olar. Bəs nəyə görə əvvəllər deyirdilər ki, “qadın və ya kişi sarsıdıcıdır”. Bu, nə deməkdir? Əgər indi “sarsıdıcı”nı rusçaya çevirsək, “kifayətdir” deyəcəklər.

Cingildəyən mənim əsəbimdir, mənim əllərim yumruqlanıb, gözlerimdən yaş axır. Əksər hadisələrdə isə bu, aktyora ziddir. Həqiqi aktyor zahiri təsirlərə çox həssasdır. Hər dəfə rejissorun həddən artıq diqqətliyi onun xeyrinə olmaya da bilər, dövrü mətbuatın və yaxud tamaşaçıların aqressiv diqqəti də həmçinin. Onun bacarıqsızlığını söyləməyə risk etmiş olaram, amma aktyorluq sənəti gərək təkə publika qarşısında deyil, ekranda da açıq olsun.

- Bu gün teatrı özülündən sarsıdan qalmaqallar məhz səhnədə yaşanır.

- Şepkin vəsiyyət edib ki, ibadət et, əks halda isə çıx get. Səhnə həyatın güzgüsüdür, amma bu o demək deyil ki, onu küçəyə, fahişəxanaya çevirmək olar. Bu gün həyat çox sürətlə keçir, axı, zamanı seçmirlər, təəssüf etmək isə axmaqlıq olardı. Səhnədə nəyi etmək olar, nəyi yox - bu haqda çox mübahisələr etmək olar. Təkcə zaman hər şeyi yoluna qoyacaq.

- Məşq zamanı siz aktyorlara: “Yetişməyə çalış, yetişməyə çalış, qaç, qaç!” - deyə qışqırırsınız. İstər-istəməz, adam düşündür: “Bəs Solominin özü bu qədər enerjini haradan tapır ki, başqalarına da qüvvət verir?”

- Güc tükənir, gözəl ifa və ya gözəl mahını dinləyərkən yenidən qüvvələnirəm. İstər bu, musiqi olsun, istərsə də dramatik əsər, futbol və ya gimnastika. Bir də mən heyvanlar haqqında çəkilmiş filmlərə baxmağı çox sevirəm. İnsanların heyvanlara münasibətinə baxmaq gözəldir.

Dövlətimiz sahibsiz heyvanlar üçün pul ayırıb. Heç cür vaxt tapıb onları yoluxmağa gedə bilmirəm, ancaq mütəlq gedəcəyəm. Bilirəm ki, dözməyib onlardan bir neçəsini evə gətirəcəyəm. Axı, artıq evdə 3 itim, 4 pişiyim var. Bu azmış kimi, nəticələrimin də 3 iti, 1 pişiyi var - bu, nəsilən-nəslə ötürülür (güldür). Bu, çox yaxşıdır ki, uşaq kiminsə qayğısını çəksin. “Axı, sən it istəyirdin, get, onunla gəz” deyirsən və beləcə, insanda məsuliyyət hissi oyanır.

Bilirsiniz, sahibsiz itlərə necə baxdığını,

sənətinin mühafizəçisidir. İncəsənətdə bu istiqamətin qorunması nəyə gərəkdir?

- Hazırda bütün peşələrdə bu istiqaməti saxlamaq çox çətinləşib. Mən gəncliyi də başa düşürəm, onlar nəse təzə bir şey istəyirlər, axı hər şeyi mobil telefonlar həll etmir. Ona görə də, ənənə yaxşı şeydir. Xüsusilə, Kiçik Teatr xaricdə olanda mən şəhər bağçasında oturmağı, küçələrdə gəzməyi çox sevirəm - heç zaman mağazalara baş çəkmirəm. Bu, 1960-70-ci illərdə də belə idi - mən dayanıb insanların necə yeridiyinə, kafedə oturushlarına, danışmalarına tamaşa edərdim. Müxtəlif ölkələrdə müxtəlif həyat ritmi olur. Mən özüm də sinamışam: nə vaxt ki, bir ölkədə dəfələrlə olursan, o vaxt ənənənin nəsilən-nəslə keçdiyini müşahidə edirsən. Nə üçünsə, hər zaman təzə nəyinsə baş verəcəyini gözləyirik. Ənənə qamburğərlərə əsaslanmışdır, başqa anlayışdır.

- Amma Böyük Teatr da yeni eksperimental quruluşların səhnələşdirilməsi yolu ilə gedir. Bizə elə gəlir ki, o, klassik repertuarların qorunması yolunu tutmalıdır. İstənilən əcnəbi Moskvaya gələrkən Böyük Teatra gedir və rus klassik əsərini bütünlüklə başa düşürdü. Bu yaxınlarda “Böyük teatr erotikaya qər qolub” məqaləsinə rast gəldim - bu sözlər xaricdən dəvət olunmuş rejissorların yeni quruluşları haqqında deyilmişdir. Siz, rus klassik teatrına həyatını bəxş etmiş bir insan kimi, qorxmursunuz ki, rus teatrdə Dostoyevski, Çexov, Ostrovski, Qoqol, Bulqakovla birlikdə bata bilər?

- Hələ ki, tamaşaçı zalında heç olmasa, bir ürək döyünürsə, o, heç vaxt bata bilməz. Rus teatrdə imperatritsa Yelizaveta Petrovna tərəfindən 1756-cı ildə yaradılıb.

Elə teatrlar var ki, insanlar ora uşaqlıqdan gedirlər. Bir də elə teatrlar var ki, ora ailəlikcə gedirlər və onlar xəcalət çəkmirlər. Bir də görürsən ki, klassikaya gədirsən, orada kim bilir nələr göstərilir, sənə 10-12 yaşlı uşaq gəlib. Mən hələ televiziya göstərilənlər-

- “Həyat - ən gözəl tamaşadır, amma əfsus ki, repertuar əldən gedir” - bu sözləri məşhur yazıçı Oskar Uayld deyib. İllər boyu insan qəlbinin araşdırılması, onun xarakterini anlamaqdan ötrüdür?

- (Bir qədər susduqdan sonra) Düşünürəm ki, insan ən mürəkkəb məxluqdur. Ona görə ki, onun qəlbi var.

- Sizcə, qəlb təbiəti təsir altına salır? Və yaxud hansı qəlbə doğulubsa, eləcə də ömrün boyu yaşayacaqsan?

- Qəlbi zövq kimi təbiyələndirmək olar. Özü də bunu məktəbli partasında əyləşdiyimiz andan etmək gərəkdir. İnsanın qəlbi bütün yaşlarda reaksiya verir, özü də yalnız zəmanə ilə həmahəng səslənir.

Bir neçə il bundan əvvəl Şepkin adına məktəbdə Rasputinin “Axırıncı möhlet” əsərinin diplom tamaşası oynanırdı. Mövzu ölüm ayağında olan yaşlı qarının özünün və övladlarının həyatına nəzərsalma hadisəsindən gəlirdi.

Bir dəfə çıxışda dayanmışdım. Valideynləri ilə birgə 10-12 yaşlı qız göz yaşları içərisində çıxdı. “Nə hadisə baş verib ki, ağlayırsan?” - deyə soruşdum. O, “nənəyə yazığım gəlir” cavabını verdi. Bizim söhbətimizi iki cavan müşahidə edirdi. Mənə yaxınlaşıb “Çox sağ olun, biz hər şeyi başa düşdük” dedilər.

- Əgər bunu aktyorun özü üzə çıxarmasa...

- Səhnədə başqa cür yaramır. Dueldə atılan və ya məhəbbətini etiraf edən mənim qəhrəmanım deyil axı, bu, mən özüməm.

onlarla davranışını görüb, insan haqqında çox şeylər danışmaq olar. Əgər sətdirsə, belə insanla dostluq edə bilmərəm, çünki o, heç vaxt təəssüflənməyəcək.

- Siz yaşa dolduğunuzu hiss edirsiniz?

- Əlbəttə! Bu, nə quru iddiadır, nə də şikayət. Bu, obyektiv realıqdır. Aktyora bunsuz mümkün deyil, hər bir rolun öz yaş hüdudu var, sən özün də bunu hiss etməlisən. Buna görə də mənəndən “sən ki, gözəl formadasınız, nə üçün bu və ya başqa bir rol oynamırsınız?” soruşanda etiraz edərdim: forma elə də pis olmaya bilər, bəs mahiyyət necə olsun? Baxır beyin nə ilə zəngindir

Rusiya mətbuatından tərcümə etdi
Təranə Məhərrəmov